

Natura 2000 în regiunea pontică

COMISIA
EUROPEANĂ

mediu

**Comisia Europeană
Direcția Generală Mediu**

Autor: Kerstin Sundseth și Sylvia Barova, Ecosystems LTD, Bruxelles

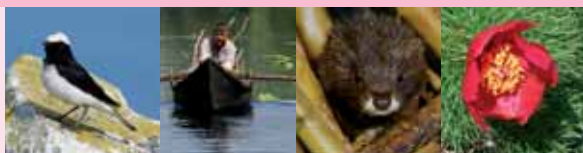
Redactor șef: Susanne Wegefeldt, Comisia Europeană, Unitatea Natură și Biodiversitate B2, B-1049 Bruxelles

Mulțumiri: Adresăm mulțumiri Centrului tematic european pentru biodiversitate și Universității Catolice din Leuven, Divizia SADL, care au furnizat datele pentru tabele și hărți.

Concepția grafică: NatureBureau International

Credite foto: Copertă față: Silistra, Strandja © Evgeni Dinev/www.evgenidinev.com. Inserții de sus în jos: Pietrar negru © Svetoslav Spasov/www.wildlifephotos.eu; Pescar în Delta Dunării © Daniel Petrescu/www.ibis-tours.ro; Nurdă europeană © Daniel Petrescu/www.ibis-tours.ro; Bujor de stepă © Dimitar Georgiev/www.neophron.com. Copertă spate: Colonie de pelicani creți © Ivaylo Zafirov/www.wildlifephotos.eu.

Informații suplimentare privind Natura 2000 sunt disponibile la <http://ec.europa.eu/environment/nature>

Cuprins

Regiunea pontică – o linie de coastă variată care înconjoară o mare interioară	p. 3
Tipuri de habitat Natura 2000 în regiunea pontică.....	p. 5
Harta siturilor Natura 2000 din regiunea pontică.....	p. 6
Speciile Natura 2000 din regiunea pontică.....	p. 8
Probleme de gestionare în regiunea pontică.....	p. 10

Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți răspunsuri la întrebările pe care vi le puneți despre Uniunea Europeană.

Un număr unic gratuit (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(Unii operatori de telefonie mobilă nu permit accesul la numerele 00 800 sau pot factura aceste apeluri.*

Numeroase alte informații referitoare la Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet (<http://ec.europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2010

© Uniunea Europeană, 2010

2010 — 12 p. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-14710-4

doi:10.2779/14192

Reproducerea este autorizată cu condiția menționării sursei. Fotografiiile fac obiectul drepturilor de autor și nu pot fi utilizate fără acordul prealabil scris al fotografiilor.

Printed in Belgium

Tipărit pe hârtie reciclată căreia i s-a acordat eticheta ecologică a Uniunii Europene pentru hârtie grafică
<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>

Pelicani și vite: viața de zi cu zi în Delta Dunării. Foto © Daniel Petrescu/www.ibis-tours.ro

Regiunea pontică –

o linie de coastă variată care

înconjoară o mare interioară

Regiunea pontică se întinde în sens antiorar în jurul Mării Negre din România și Bulgaria, prin nordul Turciei și spre Georgia. Pe teritoriul Uniunii Europene, regiunea reprezintă o fâșie de coastă îngustă cu o lățime de 20-60 km, care se întinde pe aproape întreaga lungime a României și a Bulgariei, sfârșindu-se în cele din urmă printr-o serie de munți cu altitudine mică la granița cu Turcia.

Deși regiunea pontică acoperă în total numai 0,3 % din teritoriul UE, aceasta are suficiente trăsături distincte încât să formeze o categorie proprie. Climatul regiunii este influențat în principal de mare. Curenții costieri de aer umed moderează climatul continental altminteri aspru. Prin urmare, iernile sunt în general mai blânde de-a lungul coastei decât înspre interiorul uscatului, cu valori termice care oscilează puțin sub temperatura de îngheț, iar în timpul verii briza marină plăcută menține temperatura la o valoare nu foarte ridicată.

O mare parte a liniei de coastă este dominată de sectoare lungi și late cu plaje argintii și dune joase de nisip care coboară lin în marea lipsită de flux. Nisipul este înlocuit uneori de golfuri stâncoase și de faleze, care ating pe alocuri o înălțime de 70 m. Promontoriile măturate de furtuni, precum Capul Kaliakra din nordul Bulgariei, sunt cunoscute pentru faptul că oferă adăpost unei flore deosebit de bogate, cu numeroase specii care amintesc de regiunea stepică și de cea mediteraneeană cu care se învecinează, de exemplu, bujorul de stepă (*Paeonia tenuifolia*) și ruscuța de primăvară (*Adonis vologensis*).

Falezele oferă o poziție favorabilă pentru observarea spectaculoasei migrații de toamnă a milioane de păsări. Acestea călătoresc de-a lungul Via Pontica, o cale de migrație a păsărilor a doua ca mărime în Europa. Se estimează că, în fiecare toamnă, mai mult de 90 000 de păsări răpitoare, 30 000 de pelicani, 240 000 de berze și mii de limicole și passeriforme străbat regiunea pontică vestică în drum spre zonele de iernat.

Mai în interiorul uscatului sunt localizate strategic o serie de lacuri costiere, mlaștini și lagune, cu rol de popasuri intermediare pentru aceste păsări. Unele staționează aici pentru o perioadă scurtă, altele întreaga iarnă. Populațiile hibernante se constituie de regulă la sfârșitul lunii noiembrie și ating un maximum între mijlocul lunii ianuarie și mijlocul lunii februarie. În această perioadă zonele umede și terenurile învecinate sunt caracterizate de o explozie de culori și sunete fremătătoare. Apoi, într-un mod la fel de misterios cum au apărut, păsările dispar, cel puțin până în iarna următoare.

Cea mai renumită zonă umedă este desigur Delta Dunării, care se întinde pe o suprafață de peste 4 500 km². Aceasta este cea mai vastă zonă umedă din Europa după Delta Volgăi și găzduiește o diversitate incredibilă de plante și animale, multe dintre ele fiind extrem de rare în restul UE. Prin urmare, nu este surprinzător faptul că aceasta reprezintă una dintre principalele „zone fierbinți” din Europa din punctul de vedere al biodiversității și este posibil să se afle printre cele mai importante 50 de zone umede de pe glob.

Singura cale de a străbate această imensă lume acvatică este cu ajutorul bărcii, dar, de îndată ce ai pătruns în deltă, te așteaptă o extraordinară experiență a vieții sălbatice – așadar nu este o surpriză faptul că această zonă a devenit rapid un punct de atracție pentru ecoturști.

În ultimii 50 de ani, regiunea pontică a cunoscut multiple schimbări ale destinației terenurilor, care continuă și în prezent. Pe uscat, zona costieră este tot mai mult folosită pentru agricultura intensivă, industrie, generarea energiei electrice, exploatarea miniere, transporturi, dezvoltare urbană și, desigur, activități turistice.

În consecință, s-a construit intens pe porțiuni importante din coastă, iar dezvoltarea continuă să amenințe natura regiunii pontice în Bulgaria și România.

În ceea ce privește Marea Neagră în sine, aceasta este o mare interioară cu adâncimi foarte mari, săracă în oxigen. De aceea, cu excepția unor forme de bacterii, cea mai mare parte a coloanei de apă este lipsită practic de viață marină și, deși are legătură cu Marea Mediterană (prin Bosfor), adăpostește doar o treime din numărul de specii al acesteia din urmă.

Până în anii '60 ai secolului XX, această mare era foarte productivă, asigurând capturi abundente de pește și oferind zone de hrănire importante pentru speciile cu importanță comercială, care migrează din Marea Mediterană la intervale regulate. De atunci însă, rezervele de pește au scăzut foarte mult din cauza pescuitului excesiv, a poluării și a invaziei de specii străine.

În ciuda acestor amenințări grave, regiunea pontică rămâne un refugiu de importanță vitală pentru viața sălbatică, în special în perioada migrației păsărilor.

Regiunea	Țările implicate	% din teritoriul UE
Atlantică	Belgia, Germania, Danemarca, Spania, Franța, Irlanda, Portugalia, Țările de Jos, Regatul Unit	18,4
Boreală	Estonia, Finlanda, Letonia, Lituania, Suedia	18,8
Continentală	Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Germania, Danemarca, Franța, Italia, Luxemburg, Polonia, România, Suedia, Slovenia	29,3
Alpină	Austria, Bulgaria, Germania, Spania, Finlanda, Franța, Italia, Polonia, România, Suedia, Slovenia	8,6
Panonică	Republica Cehă, Ungaria, România, Slovacia	3,0
Stepică	România	0,9
Pontică	Bulgaria, România	0,3
Mediteraneeană	Cipru, Spania, Franța, Grecia, Italia, Malta, Portugalia	20,6
Macaroneziană	Spania, Portugalia	0,2

Sursa:
Centrul tematic european pentru biodiversitate (Agenția Europeană de Mediu)
<http://biodiversity.eionet.europa.eu>

Tipuri de habitat Natura 2000 în regiunea pontică

În regiunea pontică se află aproape un sfert din tipurile de habitat incluse în Directiva Habitate. Nu este o surpriză faptul că multe dintre acestea sunt localizate în zona intertidală și, prin urmare, sunt mult influențate de prezența apei sărate și de acțiunea continuă a valurilor. Acestea includ suprafețe întinse de terase de nămol și nisip, pășuni udate de apa mării și mlaștini sărate, precum și, desigur, lungi (sectoare de) plaje cu nisip alb.

În spatele plajelor apare o mare varietate de tipuri de dune. Unele dintre acestea, cum sunt dunele mobile cu vegetație embrionară, dunele albe și cele gri, sunt prezente pe suprafețe care se întind chiar de-a lungul coastei Mării Negre. Altele, cum sunt dunele împădurite, tind să fie mai localizate. Din loc în loc, litoralul plat este înlocuit de faleze înalte. Aceste promontorii stâncoase adăpostesc o diversitate de specii rare, de exemplu ruscuța de primăvară (*Adonis vologensis*) și bujorul de stepă (*Paonia tenuifolia*). Acestea reprezintă habitate foarte importante și pentru lăcustar (*Sturnus roseus*) și cormoranul moțat (*Phalacrocorax aristotelis*).

În egală măsură, regiunea pontică este renumită și pentru numeroasele sale zone umede. Niciuna dintre acestea nu este mai spectaculoasă decât Delta Dunării – o „țară a minunilor” acvatică imensă, care se întinde pe mii de kilometri. Dar, pe lângă această zonă vastă, există multe alte lagune de coastă, mlaștini și lacuri mai mici, presărate peste tot în regiune. O serie de alte râuri și ape curgătoare ajung la destinația finală de-a lungul coastei Mării Negre.

Aceste corpuri de apă diferite reprezintă nu numai un punct de atracție pentru păsările care își fac cuib și pentru cele migratoare, ci și o zonă de reproducere importantă pentru o mare varietate de pești, amfibieni și nevertebrate. Din nefericire, multe dintre acestea suportă în prezent efectele poluării provocate de agricultură, industrie, locuințe și dezvoltarea turistică de amploare.

Foto © Deltaresort.com

Delta Dunării

La capătul lungii sale călătorii prin Europa, fluviul Dunărea ajunge la destinația finală pe coasta Mării Negre în estul României. Aici se transformă într-un labirint de canale de apă, insule plutitoare, stufăriș, lacuri, păduri străvechi și bancuri de nisip mobile. Întinzându-se pe mai mult de 4 500 km², Delta Dunării este, fără exagerare, cea mai spectaculoasă zonă umedă din Europa.

Aceasta reprezintă și un paradis de neegalat pentru viața sălbatică. Milioane de păsări depun ouă pe lacurile și insulele plutitoare sau în mijlocul stufului și în păduri. Printre acestea se numără pelicanul comun (*Pelecanus onocrotalus*), stârcul de noapte (*Nycticorax nycticorax*), stârcul galben (*Ardeola ralloides*), țigănușul (*Plegadis falcinellus*), chira mică (*Sterna albifrons*), cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmeus*) și eretele de stuf (*Circus aeruginosus*). Lista pare să continue la nesfârșit. Delta Dunării este foarte importantă și pentru pești. Până în prezent au fost înregistrate mai mult de 70 de specii, câteva dintre acestea fiind endemice.

Foto © Evgeni Dinev/www.evgenidinev.com

Pădurile din Strandja

Strandja este localizată în cel mai sudic punct al lungii linii de coastă a Bulgariei. Aceasta oferă o priveliște picturală a munților unduitori și a văilor luxuriante presărate de râuri și izvoare line care șerpuiesc spre coasta Mării Negre într-o serie de meandre strâns la dreapta și la stânga. O mare parte din teren este acoperită de suprafețe întinse de păduri de stejar cu *Quercus polycarpa*, *Q. frainetto*, *Q. cerris*.

În plus, Strandja este singurul loc din Europa unde se găsesc rarele păduri de fag vest-pontice de *Fagus orientalis*. Situate de-a lungul defileelor și pantelor abrupte, acestea sunt caracterizate de un subarboret abundent format din arbuști pereni care includ o serie de specii relicte terțiare, precum *Rhododendron ponticum*, *Vaccinium arctostaphylos* și *Daphne pontica*. Datorită diversității habitatelor prezente și a stării lor aproape nealterate, Strandja reprezintă o completare importantă adusă rețelei Natura 2000.

Înspre interiorul uscatului, pe măsură ce regiunea pontică întâlnește regiunile mediteraneeană, continentală și stepică cu care se învecinează, pajiștile ocupă suprafețe tot mai mari. Pajiștile xerofile seminaturale, în care predomină plantele anuale și cele succulente, sunt relativ răspândite, în timp ce rarele stepe ponto-sarmatice ocupă doar suprafețe mici, în locurile în care există condiții adecvate.

Și pădurile sunt bine reprezentate, în special pe dealurile cu altitudine mică din sudul Bulgariei și pe teritoriul Deltei Dunării. Acestea cuprind o diversitate de tipuri rare de habitate incluse în Directiva Habitate, precum pădurile de fag vest-pontice, pădurile de luncă, pădurile aluvionare și pădurile mixte riverane, toate acestea constituind habitate importante pentru cuibăritul și odihna lilieciilor și a păsărilor.

Varvara, Strandja. Foto © Evgeni Dinev/www.evgenidinev.com

Harta siturilor Natura 2000 din regiunea pontică

Lista inițială a siturilor Natura 2000 din regiunea pontică a fost adoptată în luna decembrie 2008. În total, există 40 de situri de importanță comunitară (SIC) în temeiul Directivei Habitare și alte 27 de arii de protecție specială (APS) în temeiul Directivei Păsări. Adesea, unele situri de importanță comunitară și unele arii de protecție specială se suprapun în mare măsură, ceea ce înseamnă că respectivele două statistici nu se cumulează. Cu toate acestea, se estimează că, împreună, acestea acoperă peste 50 % din suprafața totală a acestei regiuni.

Numărul tipurilor de habitat din anexa I și numărul speciilor sau subspeciilor din anexa II la Directiva Habitare

Regiunea	Tipurile de habitat	Animale	Plante
Atlantică	117	80	52
Boreală	88	70	61
Continentală	159	184	102
Alpină	119	161	107
Panonică	56	118	46
Stepică	25	25	14
Pontică	58	79	6
Mediterraneană	146	158	270
Macaroneziană	38	22	159

Sursa: Centrul tematic european pentru biodiversitate (Agenția Europeană de Mediu) <http://biodiversity.eionet.europa.eu>

— statisticile nu se cumulează, deoarece numeroase specii și habitate apar în două sau mai multe regiuni biogeografice;
— păsările din anexa I la Directiva Păsări nu sunt enumerate, deoarece nu sunt clasificate în funcție de regiunea biogeografică.

Regiunea	Nr. SIC	Suprafața totală acoperită (km ²)	Suprafața terestră acoperită (km ²)	% din suprafața terestră totală	Nr. APS	Suprafața totală acoperită (km ²)	Suprafața terestră acoperită (km ²)	% din suprafața terestră totală
Atlantică	2 747	109 684	68 794	8,7	882	76 572	50 572	6,4
Boreală	6 266	111 278	96 549	12,0	1 165	70 341	54 904	6,8
Continentală	7 475	150 014	135 120	10,8	1 478	147 559	128 432	12,4
Alpină	1 496	145 643	145 643	39,7	365	93 397	93 397	31,1
Panonică	756	15 858	15 858	12,3	100	19 965	19 965	17,5
Stepică	34	7 210	7 210	19,4	40	8 628	8 628	24,4
Pontică	40	10 243	8 298	71,8	27	4 100	3 561	30,8
Mediterraneană	2 928	188 580	174 930	19,8	999	147 358	142 350	16,0
Macaroneziană	211	5 385	3 516	33,5	65	3 448	3 388	32,3
TOTAL	21 612	655 968	568 463	13,3	5 004	486 571	429 615	10,5

Sursa: Centrul tematic european pentru biodiversitate (Agenția Europeană de Mediu) <http://biodiversity.eionet.europa.eu>

— APS și SIC nu se cumulează, deoarece se suprapun în mare măsură;

— întrucât baza de date nu permite împărțirea siturilor între regiuni, cele care se află la limita dintre două regiuni pot fi numărate de două ori;

— procentul zonelor marine nu este disponibil;

— ariile de protecție specială nu sunt selectate în funcție de regiunea biogeografică;

— zona APS pentru regiunea stepică este calculată conform datelor SIG disponibile.

- SIC
- APS
- APS și SIC

Harta se bazează pe coordonatele siturilor, furnizate de Comisia Europeană prin intermediul Universității din Leuven, Divizia SADL.

Foto © D. Petrescu
www.libis-tours.ro

Foto © J. Sevik/naturfoto.cz

1
Delta Dunării

Foto © D. Petrescu
www.libis-tours.ro

2
Delta Dunării

Foto © I. Zafirov

Foto © D. Petrescu
www.libis-tours.ro

3
Delta Dunării

Foto © G. Popgeorgiev

Foto © S. Dereliev
www.neophron.com

4
Lacul Durankulak

Foto © S. Spasov
www.wildlifephotos.eu

Foto © B. Sansomes

5
Kaliakra

Foto © D. Georgiev
www.neophron.com

Foto © R. Tzenova

7
Lacul Atanasovsko

Foto © I. Zafirov

Foto © B. Sansomes

6
Mlastinile Kamchia

Foto © D. Georgiev
www.neophron.com

Foto © B. Petrov

Foto © R. Tzenova

8
Strandja

Delta Dunării, punct de atracție pentru păsări. Foto © Daniel Petrescu/www.ibis-tours.ro

Speciile Natura 2000 din regiunea pontică

Datorită climei blânde și a varietății de habitate costiere și de zone umede, regiunea pontică are o viață sălbatică extraordinar de bogată, în ciuda dimensiunilor sale reduse. Se remarcă în special localizarea sa strategică de-a lungul unei rute de migrație majoră – traseul de zbor Via Pontica. De două ori pe an, de-a lungul coastei Mării Negre, cerul se umple cu spectacolul și zgomotul a milioane de păsări care migrează înspre sau dinspre zonele de iernat ori de reproducere. Multe dintre acestea fac escale pe traseu pentru a se odihni și a se hrăni sau pentru a petrece iarna în Delta Dunării sau într-una dintre celelalte zone umede aflate de-a lungul coastei.

În regiunea pontică a UE se regăsesc, în total, nu mai puțin de 12 specii de păsări amenințate la nivel mondial. Acestea includ, printre altele, pelicanul creț (*Pelecanus crispus*), gâsca cu gâtul roșu (*Branta ruficollis*), gărlita mică (*Anser erythropus*), rața roșie (*Aythya nyroca*), eretele alb (*Circus macrourus*), cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmeus*) și o specie amenințată grav, culicul cu cioc subțire (*Numenius tenuirostris*).

De asemenea, zonele umede reprezintă habitatul unui mare număr de pești, nevertebrate și amfibieni. În regiunea pontică se găsesc aproximativ o treime din speciile de pești incluse în Directiva Habitate. Se spune că numai Delta Dunării deține până la 70 de specii diferite, inclusiv specii rare cum sunt păstruga (*Acipenser stellatus*) și scrumbia de Dunăre (*Alosa pontica*).

În total, în regiune se găsesc 79 de specii de animale și șase specii de plante incluse în Directiva Habitate, precum și peste o treime din speciile de păsări incluse în Directiva

Păsări. Printre acestea se numără 12 specii de lilieci care își găsesc adăpost în numeroasele faleze, peșteri și păduri. În mod similar păsărilor, și liliecii efectuează migrații pe distanțe mari. De aceea, locuri precum Delta Dunării sau pădurile riverane din Strandja reprezintă pentru aceștia popasuri esențiale în timpul lungilor lor călătorii.

Vidra (*Lutra lutra*) și specia amenințată, nurca (*Mustela lutreola*), se numără printre cele mai rare mamifere prezente în jurul Mării Negre. Se spune că cea din urmă populează Delta Dunării, dar nu se cunoaște cu certitudine cât de numeroasă este populația; este posibil să fie una dintre cele mai numeroase din Europa.

O parte dintre speciile de plante incluse în Directiva Habitate sunt caracteristice acestei regiuni, de exemplu buruiana cu cinci degete (*Potentilla emilii-popii*), orhideea *Himantoglossum caprinum* și luroniu plutitor (*Luronium natans*), cu frumoasele lui flori albe. Bujorul de stepă (*Paeonia tenuifolia*) și ruscuța de primăvară (*Adonis vologensis*) amintesc de regiunile învecinate, stepică și mediteraneeană.

În ceea ce privește Marea Neagră, această mare interioară cu adâncimi mari adăpostește o serie de mamifere marine care în timp au evoluat în subspecii distincte, în prezent endemice. Acestea includ afalinul (*Tursiops truncatus ponticus*), delfinul comun (*Delphinus delphis ponticus*) și marsuinul (*Phocaena phocaena relicta*).

Linum tauricum bulgaricum © Rosen Tzonev

Gâsca cu gâtul roșu (*Branta ruficollis*)

Gâsca cu gâtul roșu este ușor de recunoscut după petele distinctive roșii, negre și albe. Aceasta depune ouă în tundra arctică din Rusia și Europa și ierneză în regiunea pontică. 90 % din populația de pe glob se adună iarna în numai cinci situri. Acestea includ lacurile Șabla și Durankulak, ambele situate în nord-estul Bulgariei. În fiecare an, în timpul lunilor de iarnă, aceste situri pot adăposti până la 35 000 de păsări, oferind o priveliște cu adevărat spectaculoasă.

Totuși, această dependență de un număr foarte mic de adăposturi de iarnă implică un grad ridicat de risc. Sunt suficiente câteva schimbări negative în aceste situri pentru ca întreaga populație să fie amenințată. Deoarece găștele care ierneză se hrănesc în special cu grâu de toamnă, orz, porumb și iarbă de pe pășuni, acestea sunt vulnerabile mai ales la schimbarea practicilor agricole și la perturbările provocate de vânătoare și de dezvoltarea turistică.

Afalinul (*Tursiops truncatus ponticus*)

În Marea Neagră se găsec trei subspecii de delfin. Toate trei provin din populațiile mediteraneene. Cu toate că sunt prezente în toată Marea Neagră, numărul lor este în continuă scădere. Se estimează că populația de afalini s-a redus la numai câteva mii de indivizi. În trecut, specia a fost vânată pe scară largă în scopuri comerciale, pentru ulei și carne. Se crede că au fost uciși peste cinci milioane de delfini înainte ca vânătoarea să fie scoasă definitiv în afara legii în 1983. Populațiile nu și-au revenit niciodată pe deplin de atunci, iar în prezent sunt amenințate continuu de poluare, de pescuitul excesiv și de traficul maritim intens. În plus, femelele de afalin se maturizează lent și nasc un singur pui la fiecare 2-3 ani. În prezent se fac eforturi pentru a conserva populațiile din Marea Neagră prin Acordul pentru Conservarea Cetaceelor din Marea Neagră și Marea Mediterană (*Agreement on the Conservation of Cetaceans of the Black Sea and Mediterranean Sea – ASCOBAMS*), în cadrul Convenției de la Bonn privind speciile migratoare (*Convention on Migratory Species – CMS*).

Pelicanul creț (*Pelecanus crispus*)

În Europa există două specii de pelican: pelicanul comun (*Pelecanus onocrotalus*) și specia mult mai rară a pelicanului creț (*Pelecanus crispus*). Ambele specii au trăsături caracteristice: pene albe ca zăpada, ciocuri mari și saci extensibili. Pelicanii se întâlnesc în special în habitatele de apă dulce și în deltele râurilor sau în lagunele de coastă, unde depun ouă în cadrul unor colonii mari de până la 250 de perechi. Ei tind să cuibărească pe insule plutitoare sau fixe care sunt izolate de uscat, pentru a evita mamiferele prădătoare.

În prezent, pelicanul creț este rar: populația totală la nivel mondial numără în jur de 4 200 de indivizi. Pe teritoriul UE, acesta depune ouă în foarte puține situri din estul Mării Mediterane și al Mării Negre, în locuri precum Delta Dunării, și pe Lacul Srebarna de pe fluviul Dunărea. În ultimii ani s-a semnalat o scădere marcantă a numărului acestora, în primul rând din cauza asanării zonelor umede, a vânătorii și a amenințării reprezentate de pescari. Alte pericole cu care se confruntă sunt intervențiile turiștilor și ale pescarilor, degradarea zonelor umede, poluarea apei, ciocnirea cu liniile de curent electric suspendate și pescuitul excesiv.

Tritonul cu creastă (*Triturus karelinii*)

Tritonul cu creastă, care populează linia de coastă sudică din jurul Mării Negre, este inclus în Directiva Habitate. Arealul său de răspândire se întinde din Bulgaria și Serbia până în Azerbaidjan și nordul Iranului. Este întâlnit în special în zonele montane, în păduri și pe pajiști unde se găsec mici bălți cu apă stătătoare, iazuri, lacuri și alte corpuri de apă dulce adecvate. În aceste locuri formează populații care pot număra de la câteva zeci până la câteva sute de indivizi. Adulții sunt preponderent nocturni, iar hibernarea are loc, de regulă, din octombrie până în martie. În mod asemănător altor specii de triton, tritonul cu creastă este foarte sensibil la eutrofizarea apei. În consecință, activitățile care au un impact asupra habitatului său, cum sunt despădurirea și poluarea apei, reprezintă o cauză majoră a declinului speciei în tot arealul de răspândire al acesteia.

Construcții la orizont dincolo de Lacul Atanasovsko, Bulgaria. Foto © Evgeni Dinev/www.evgenidinev.com

Probleme de gestionare în regiunea pontică

Timpe de secole, coasta vestică a Mării Negre a constituit o poartă de intrare importantă și o cale comercială majoră spre restul Europei. În timp, orașe precum Varna și Burgas în Bulgaria și Constanța în România s-au transformat în zone metropolitane și în centre economice mari. Numărând fiecare peste 400 000 de locuitori, acestea sunt cele mai importante orașe din cele două țări, după Sofia și București.

Constanța deține cel mai mare port maritim la Marea Neagră și unul dintre primele zece porturi ca mărime din UE. Întinzându-se pe o suprafață de peste 30 km², acesta poate asigura transportul a maximum 62 de milioane tone de marfă pe an. Importanța sa ca centru de transport major a crescut semnificativ de la inaugurarea în 1987 a Canalului Dunăre-Marea Neagră, care face legătura între port și fluviul Dunărea. În ceea ce privește litoralul Mării Negre, acesta este de mult timp un punct de atracție pentru turiști datorită întinderilor

nesfârșite de plaje nisipoase aurii. În timpul regimului comunist, litoralul a fost cunoscut sub denumirea de „Riviera roșie”. De la aderarea la UE, acesta și-a schimbat imaginea și atrage în prezent peste 5 milioane de turiști din întreaga UE și nu numai. Pentru a răspunde acestei importante cereri din domeniul turismului, Varna și Burgas au propriile aeroporturi internaționale.

Drept urmare, coasta vestică a Mării Negre a cunoscut o dezvoltare intensă în ultimii 50 de ani, iar spațiul joacă un rol important. În Bulgaria, destinațiile de vacanță importante s-au transformat într-o fâșie aproape continuă de complexe hoteliere înalte, stațiuni, restaurante, cazinouri, centre comerciale și case de vacanță. Numai stațiunea Nisipurile de Aur se întinde pe zeci de kilometri în ambele direcții și are o capacitate de peste 30 000 de paturi.

În ciuda acestui fapt, există numeroase zone de-a lungul coastei care au rămas intacte. Locuri precum Kamchia, Delta Dunării și Strandja continuă să adăpostească ecosisteme complexe care oferă un refugiu vital pentru numeroase habitate și specii rare.

Acestea sunt însă permanent amenințate de proiectele de asanare a terenurilor și de dezvoltarea infrastructurii. Fermele eoliene constituie un motiv de îngrijorare deosebit în ultimii

Specii invazive: o problemă majoră pentru Marea Neagră

Ctenoforul (*Mnemiopsis leidyi*) a fost introdus accidental în Marea Neagră după anul 1980 prin apa de balast a navelor. Neavând inamici naturali în zonă, populația acestuia a explodat curând, consumând cantități enorme de zooplancton, larve și ouă de pește. Aceasta a condus în cele din urmă la colapsul populațiilor de pești pelagici și a provocat o transformare majoră a ecosistemului marin. Meduza s-a impus astfel în lanțul trofic. S-a estimat că Marea Neagră conținea în jurul anului 1995 peste un miliard de tone de ctenofore, ceea ce reprezintă mai mult decât cantitatea de pește pescuită anual în scop comercial la nivel mondial.

În prezent se recunoaște faptul că răspândirea masivă a speciei *Mnemiopsis* a contribuit la scăderea bruscă a rezervelor a nu mai puțin de 26 de specii de pește comercial din Marea Neagră, inclusiv hamsia și macroul. Au fost afectate și pescuitul local de stridii, meduzele indigene și chiar speciile endemice de delfini. Impactul a fost cu atât mai devastator cu cât echilibrul Mării Negre era deja fragilizat din cauza pescuitului intens și a eutrofizării. Costul economic al colapsului pescuitului și industriilor din domeniul turistic în jurul Mării Negre a fost estimat la 500 milioane USD/an.

Foto © Vidor Aas

Păstoritul tradițional este în continuare o ocupație obișnuită pe dealurile Strandja, în sudul Bulgariei. Foto © Evgeni Dinev/www.evgenidinev.com

ani. Faleze renumite precum Kaliakra oferă amplasamentul perfect pentru astfel de ferme, întrucât sunt aproape în permanență bătute de vânturi, 250 de turbine eoliene fiind deja înălțate. Recent a fost anunțată intenția de a construi, la nord de portul Constanța, cel mai mare parc *onshore* din lume cu instalații de producere a energiei eoliene, care necesită o investiție de 1,1 miliarde EUR.

Dacă nu sunt proiectate și evaluate corespunzător, cu respectarea garanțiilor de protecție stabilite în Directiva Habitate, fermele eoliene și alte construcții pot reprezenta o amenințare serioasă la adresa speciilor și habitatelor din cadrul și din jurul Natura 2000, ținând cont de faptul că litoralul Mării Negre este situat strategic de-a lungul Via Pontica – una dintre cele mai importante rute de migrație a păsărilor și lilieciilor.

Mai în interiorul uscatului, agricultura reprezintă principala modalitate de exploatare a terenului, constituind o sursă importantă de venit pentru numeroase populații rurale. Până de curând, agricultura s-a practicat la scară relativ redusă, dar și în aceste zone situația se schimbă cu rapiditate. Zonele umede, importante pentru păsări și alte specii, sunt deteriorate de poluanți sau asanate și date agriculturii.

Se estimează că o suprafață de aproximativ 400 km² de zone umede din Delta Dunării a fost transformată în poldere cu destinație agricolă sau forestieră. De asemenea, multe dintre canalele de apă naturale au fost dragate și regularizate pentru a facilita transportul pe căile navigabile interioare. Toate aceste activități au afectat viața sălbatică și, în plus, au redus capacitatea deltei de reținere a apei și de autopurificare de poluanți și nutrienți excedențari.

Dintr-o perspectivă pozitivă, delta s-a transformat într-o importantă destinație ecoturistică. În general, astfel de activități sunt mai conforme cu mediul natural și contribuie la acordarea unei valori economice directe naturii. De asemenea, acestea contribuie la suplimentarea veniturilor a circa 15 000 de persoane care locuiesc și acum în deltă.

În ceea ce privește Marea Neagră, și aceasta este afectată în mod semnificativ de poluanți și nutrienți transportați de

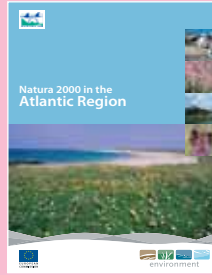
Dunăre și de alte râuri care își varsă încărcătura în mare. Drept rezultat, marea se confruntă în prezent cu o gravă problemă de eutrofizare. În funcție de condițiile meteorologice, hidrotermice și biologice, are loc periodic o proliferare a algelor toxice, în prezent o mare parte a coloanei de apă fiind lipsită de viață.

În plus, Marea Neagră este afectată în mod regulat de marea neagră și de scurgeri de petrol care au o influență negativă asupra sănătății mării. Practicarea îndelungată a pescuitului excesiv a condus la epuizarea multor rezerve de pește. Pentru a combate aceste probleme, toate statele din zonă au semnat în 1992 Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării. Printr-o acțiune coordonată și cooperare internațională, aceasta urmărește controlarea surselor de poluare terestre, reducerea deversării deșeurilor și elaborarea de măsuri comune în caz de accidente majore, precum marea neagră.

Pelican ucis de o turbină eoliană la Capul Kaliakra. Foto © Mihail Iliev, BSPB

Din această serie:

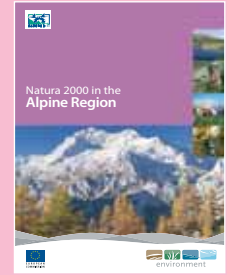
Natura 2000
în regiunea atlantică

Natura 2000
în regiunea boreală

Natura 2000
în regiunea continentală

Natura 2000
în regiunea alpină

Natura 2000
în regiunea panonică

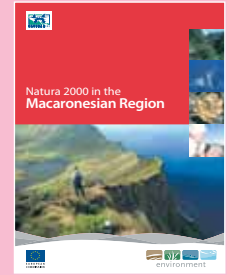
Natura 2000
în regiunea stepică

Natura 2000
în regiunea pontică

Natura 2000
în regiunea
mediteraneeană

Natura 2000
în regiunea
macaroneziană

Uniunea Europeană are nouă regiuni biogeografice, fiecare cu propria combinație specifică de vegetație, climă și geologie. Siturile de importanță comunitară sunt selectate în funcție de fiecare regiune pe baza listelor naționale furnizate de fiecare stat membru din regiunea respectivă. Lucrul la acest nivel facilitează conservarea tipurilor de specii și habitate în condiții naturale similare în mai multe țări, indiferent de frontierele politice și administrative. Împreună cu ariile de protecție specială stabilite în temeiul Directivei Păsări, siturile de importanță comunitară selectate pentru fiecare regiune biogeografică formează rețeaua ecologică Natura 2000, care acoperă toate cele 27 de state membre ale UE.

